

สรุปบทเรียน
การประชุมสัมมนาวิชาการด้านการวัด วิเคราะห์และการจัดการเรียนรู้
เพื่อการพัฒนาศักยภาพให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ :ถอดบทเรียนแนวทางการจัดการพิชวิทยาสารเคมีที่มีผลกระทบต่อสุขภาพในพื้นที่เสี่ยง
เพื่อใส่คลังความรู้ของหน่วยงาน
ระหว่างวันที่ 21 - 22 กรกฎาคม ๒๕๕๗
ณ โรงแรม เอ-วัน เดอะ รอยัล ครุส พัทยา จังหวัดชลบุรี

กลุ่มพัฒนาองค์กร
สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค

บทสรุปการเรียนรู้

การประชุมสัมมนาวิชาการด้านการวัด วิเคราะห์และการจัดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาศักยภาพให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ : ถอดบทเรียนแนวทางการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีผลกระทบต่อ

ต่อสุขภาพในพื้นที่เสี่ยงเพื่อใส่คลังความรู้ของหน่วยงาน

ระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗

ณ โรงแรม เอ-วัน เดอะ รอยัล ครุส พัทยา จังหวัดชลบุรี

สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินงานจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ จึงได้ดำเนินการจัดประชุมถอดความรู้และบทเรียน แนวทางการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีผลกระทบต่อสุขภาพในพื้นที่เสี่ยง เพื่อใส่คลังความรู้ของหน่วยงาน โดยวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมในครั้งนี้คือ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการดำเนินงานตามแนวทางการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีผลกระทบต่อสุขภาพในพื้นที่เสี่ยง รวมถึงการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการถอดบทเรียน และนำองค์ความรู้ที่ได้จากการถอดบทเรียน จัดเก็บเข้าฐานข้อมูลความรู้ในคลังความรู้ของหน่วยงาน

โครงการนี้ดำเนินการโดยการใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ (KM) คือ การถอดบทเรียน โดยผู้เข้าร่วมประชุมฯ คือ บุคลากรของสำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานเครือข่าย และคณะทำงานหรือผู้ดำเนินการจัดการประชุมประกอบไปด้วยรายชื่อ ดังนี้

๑	นายกำปนาท	นิยะโมสถ	นักวิชาการสาธารณสุขเชี่ยวชาญ	สคร ๘
๒	น.ส.นลินี	ศรีพวง	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ
๓	นางคนึงนิจ	นิชชานนท์	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ
๔	นายนพพร	ม่วงแก้ว	นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ	กรมโรงงานฯ
๕	นายสำเร็จ	สาสิวิฒนพงศ์กุล	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ
๖	น.ส.อังคณา	เมธากุล	นักวิเคราะห์นโยบายฯชำนาญการ	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ
๗	น.ส.ลัดดา	ธรรมการณีย์	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ
๘	นายสรารัฐ	เอกอำพัน	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	สคร ๕
๙	นายเจริญชัย	นพพานิชย์	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	สสจ.ฉะเชิงเทรา
๑๐	นางวงเดือน	แสงสวัสดิ์	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	สสอ.บ้านค่าย
๑๑	นางสาวสิริพร	เหลืองสุชนกุล	นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการ	กรมวิชาการเกษตร
๑๒	นางวรรณมา	โบราณินทร์	เจ้าพนักงานวิทยาศาสตร์การแพทย์ ชำนาญงาน	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ
๑๓	น.ส.สุจิตรา	ภาณุเจริญกุล	เจ้าพนักงานการเงินและบัญชีชำนาญงาน	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ
๑๔	คุณสายใจ	พินิจเวชการ		มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
๑๕	ผศ.ดร.นันทพร	ภัทรพุทธ		มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖	นายภูวนาท	หมุ่มย์คัมภ์	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ	สสจ.ระยอง
๑๗	นางนิตาพร	สมศักดิ์	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ	สคร. ๓
๑๘	นางสาววันเพ็ญ	ทวีปัญญาทรัพย์	นักวิชาการสุขาภิบาล 6 ว	เทศบาลเมืองมาบตาพุด
๑๙	นายทิวากร	คำปิ่น	ผู้ช่วยนักวิชาการสุขาภิบาล	เทศบาลเมืองมาบตาพุด
๒๐	นายธวัชชัย	รักษานนท์	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ
๒๑	น.ส.สุปรียา	จรทะเลพา	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ
๒๒	น.ส.ธิดิรัตน์	สายแปง	นักวิชาการสาธารณสุข	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ
๒๓	นายอัศวิน	กลิ่นสอนแทน	นักวิชาการเผยแพร่	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ
๒๔	น.ส.สุพรรณิ	อรุณจรัส	นักวิทยาศาสตร์การแพทย์	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ
๒๕	น.ส.ณัชชา	ฤดีวุฒิโรจน์	นักทรัพยากรบุคคล	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ

๒๖	น.ส.ชุตินันท์	กอพยัคฆินทร์	นักวิชาการสาธารณสุข	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ
๒๗	น.ส.ปวีณฉัตร	คูสีดา	นักวิชาการสาธารณสุข	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ
๒๘	นางสาวจรรยา	ชั้นบน	นักวิชาการสาธารณสุข	รพ.สต.หัวซวด

จากกำหนดการมีการจัดประชุม 2 วัน ซึ่งในวันแรก จัดขึ้นเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2557 ณ โรงแรม เอ-วัน เดอะ รอยัล ครุส พัทยา จังหวัดชลบุรี โดยในช่วงเช้าเป็นช่วงของพิธีการเล็กน้อย กล่าวต้อนรับและบอกวัตถุประสงค์ของการประชุม โดย ดร.นลินี ศรีพวง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาวิชาการอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม จังหวัดระยอง พร้อมทั้งบรรยายเรื่อง การจัดทำแนวทางการจัดการพิษวิทยาสารเคมีที่มีผลกระทบต่อสุขภาพในพื้นที่เสี่ยง เพื่อมุ่งเน้นการเฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมเพื่อไม่ให้เกิดเหตุ สอบสวน/ตอบโต้/แก้ไขเมื่อเกิดเหตุ และทบทวนการดำเนินการเพื่อการปรับปรุง

จากนั้น ทำการแบ่งผู้เข้าร่วมประชุมเป็น 2 กลุ่ม เพื่อให้ทุกคนช่วยกันระดมความคิด และวิพากษ์โดย

ดร.นลินี ศรีพวง	ศูนย์พัฒนาวิชาการอาชีวอนามัยฯ จ.ระยอง
อาจารย์นันทพร ภัทรพุทธ	มหาวิทยาลัยบูรพา
อาจารย์สายใจ พินิจเวชการ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
นายสำเริง สาสีวัฒนพงศ์กุล	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ
นางสาวอังคณา เมธากุล	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ

กลุ่มที่ 1 เครือข่าย

วิทยากร: นางสาวอังคณา เมธากุล	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพฯ
อาจารย์สายใจ พินิจเวชการ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

- ชุดคำถาม คือ
1. หน้าที่ทำอะไรบ้าง
  2. สิ่งที่ได้ดี
  3. สิ่งที่ยังทำได้ไม่ดี
  4. ปัญหาอุปสรรคในการทำงานของเครือข่าย
  5. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำงานครั้งต่อไป

ภาพบรรยายกิจกรรมกลุ่มที่ 1 : เครือข่าย

กลุ่มที่ 2 การสื่อสารความเสี่ยง

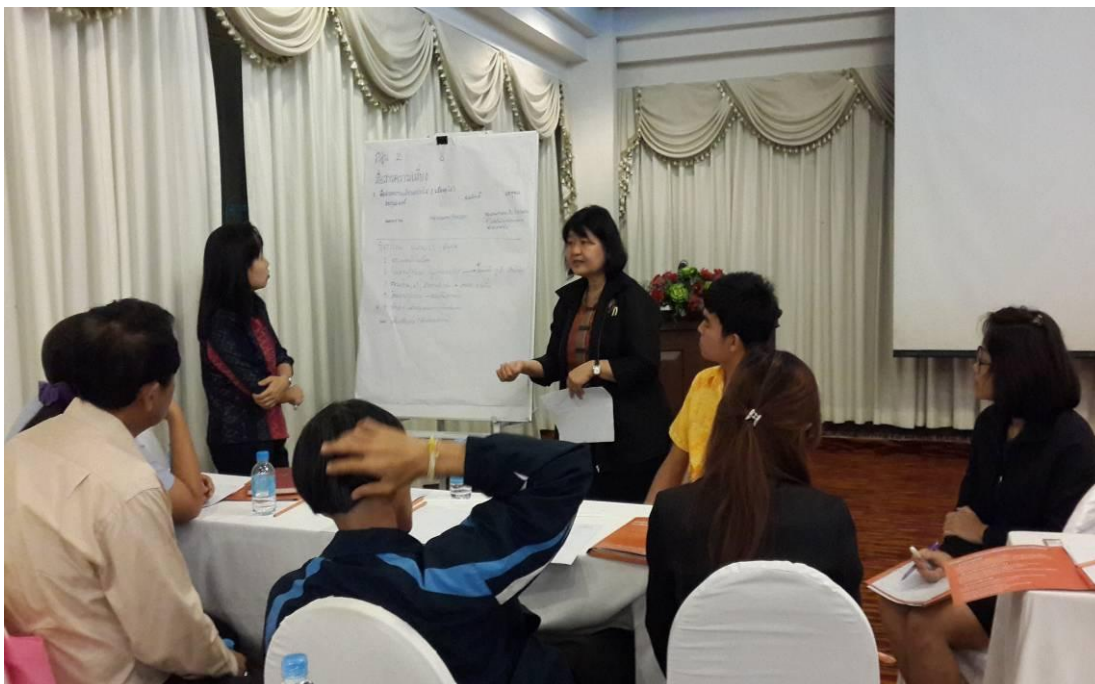
วิทยากร : ดร.นลินี ศรีพวง

ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาวิชาการอาชีวอนามัยฯ จ.ระยอง

อาจารย์นันทพร ภัทรพุทธ

มหาวิทยาลัยบูรพา

- ชุดคำถาม คือ
1. สื่อสารความเสี่ยงอย่างไร
  2. สิ่งที่ได้ดี
  3. สิ่งที่ยังทำได้ไม่ดี
  4. ปัญหาอุปสรรคในการสื่อสารความเสี่ยง
  5. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำงานครั้งต่อไป

ภาพบรรยายกิจกรรมกลุ่มที่ 2 : การสื่อสารความเสี่ยง

ซึ่งบรรยากาศของแต่ละกลุ่มก็จะแตกต่างกันไป เนื่องจากสมาชิกกลุ่มที่ 1 มีจำนวนมากกว่ากลุ่มที่ 2 ทำให้มีบรรยากาศครึกครื้นมากกว่า ส่วนวิธีการของการได้มาซึ่งคำตอบนั้น จะเป็นในรูปของวิธีการเขียนสรุปบนกระดาน จากการอภิปรายของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งกลุ่มพัฒนาองค์กร ขอสรุปเป็นแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

กลุ่ม 1 เครือข่าย

หน้าที่ทำอะไรบ้าง

1. จัดตั้งคณะกรรมการเครือข่าย โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน
2. สคร. (หน่วยงานระดับเขต) จัดทำแผนระดับตำบล
  - พบปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในพื้นที่
  - ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานในพื้นที่ดำเนินการ
  - จัดเวทีหรือการแก้ไขปัญหา
  - ดำเนินการแก้ไขปัญหา
  - สรุปและคืนข้อมูลให้พื้นที่
3. ปัญหาที่เกิดกับโรงงานหรือประชาชนในพื้นที่จะดำเนินการต่างกัน โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมุ่งจัดการปัญหาที่เกิดกับประชาชน ส่วนปัญหาที่เกิดกับโรงงานจะมีกฎหมายควบคุมกำกับอยู่แล้ว
4. ดำเนินการร่วมกับเครือข่ายตามคำสั่งของผู้บริหารระดับอำเภอ / จังหวัด กรณีเกิดข้อร้องเรียน
5. ดำเนินการตามนโยบาย / MOU ที่ได้รับจากหน่วยงานส่วนกลาง

สิ่งที่ทำได้ดี

1. มีการประสานงานที่ดีในระดับพื้นที่
2. มีการเรียนรู้การดำเนินงาน บทบาท และขอบเขตของเครือข่ายในแต่ละพื้นที่

สิ่งที่ยังทำได้ไม่ดี

1. การสื่อสาร / ประชาสัมพันธ์ ถึงพิษภัยของสารเคมียังไม่ทั่วถึง / ไม่ครอบคลุม ทำให้ชาวบ้านไม่เกิดความตระหนักต่อการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพจากสารเคมี

ปัญหาอุปสรรคในการทำงานของเครือข่าย

1. การสื่อสารระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ เช่น มีกลุ่มแกนนำหลายกลุ่มในพื้นที่ที่มีการทำงานซ้ำซ้อนกันทำให้การดำเนินการในพื้นที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
2. ไม่ทราบการกำหนดผู้รับผิดชอบ / บทบาท / ขอบเขตของเครือข่ายแต่ละพื้นที่ว่าทำอะไรได้บ้าง เนื่องจากแต่พื้นที่กำหนดต่างกัน
3. ผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญน้อย หากมีคำสั่งจากระดับสูง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด จะเป็นการกระตุ้นการปฏิบัติงานได้ดีกว่า
4. การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ (Share ข้อมูล) ยังมีน้อย
5. การสร้างความตระหนักให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำงานครั้งต่อไป

1. ควรทำการจุดประเด็นให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหา เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบต่อชาวบ้าน โดยการจัดเวทีผ่านผู้นำท้องถิ่น เป็นต้น

2. ขับเคลื่อนและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ เช่น เรื่องงบประมาณ
3. จัดทำข้อมูลความเสี่ยงในพื้นที่ เช่น บัญชีสารเคมีอันตรายที่พบในพื้นที่ และประสานเครือข่ายเพื่อขอใช้ข้อมูลร่วมกัน
4. มาตรการการป้องกันปัญหาอย่างยั่งยืน และจัดทำเป็นแผนระยะยาว
5. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชน เช่น การประกาศ, ประชุม, ข้อความ การเปิดให้เข้าชมโรงงาน ฯลฯ
6. การจัดทำ MOU ระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง ควรเผยแพร่ให้พื้นที่ที่รับทราบเพื่อดำเนินการตามบทบาทของตนเอง
7. สื่อสารประชาสัมพันธ์แก่ชาวบ้านโดยการใช้สื่อที่ถูกต้องเหมาะสม

กลุ่ม 2 การสื่อสารความเสี่ยง

สื่อสารความเสี่ยงอย่างไร

1. ให้ความรู้กับบุคลากรในพื้นที่ โดยใช้สื่อแผ่นพับ คู่มือ และป้ายไว้นิล ซึ่งร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่ายทั้งในพื้นที่ และนอกพื้นที่
2. มีการจัดประชุมติดตาม และนำเสนอผลการดำเนินการ

สิ่งที่ทำได้ดี

1. มีการดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานในพื้นที่
2. มีการจัดประชุมหารือแผนการแก้ไข/เยียวยารักษาในพื้นที่ โดยมีความร่วมมือกับเครือข่ายทุกภาคส่วนในพื้นที่และในส่วนกลาง
3. มีการสื่อสารความเสี่ยงและมีการบัญชาการเหตุฉุกเฉินโดยมีความร่วมมือกับเครือข่ายในจังหวัดระยองและภายนอกจังหวัดระยอง

สิ่งที่ยังทำได้ไม่ดี

1. การสื่อสารความเสี่ยงที่ไม่ทันต่อเหตุการณ์ เนื่องจากมีขั้นตอนการบัญชาการหลายขั้นตอน เมื่อชุมชนได้รับผลกระทบ เช่น กลิ่นสารเคมี จึงตื่นตัวอพยพก่อน
2. การตรวจสอบการดำเนินงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของสถานประกอบการ
3. ขาดการจัดการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการนำไปใช้และการสื่อสารเพื่อความเข้าใจ

ปัญหาอุปสรรคในการทำงานของเครือข่าย

1. ในกรณีศึกษาเรื่องน้ำมันดิบรั่วไหลที่อ่าวพร้าว เกาะเสม็ด ไม่ได้ความร่วมมือจากผู้ประกอบการในการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นจริง ทำให้ขาดข้อมูลองค์ประกอบของสารเคมีอันตรายที่จะใช้ในการสื่อสารกับชาวบ้านในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ
2. ในกรณีของสารตะกั่วในเลือดเด็กนักเรียนจังหวัดระยอง พบว่าปัญหาคืองบประมาณไม่ต่อเนื่องเนื่องจากไม่ได้งบประมาณสนับสนุนจากส่วนกลางและจากจังหวัด แต่ได้งบประมาณจาก สปสช. ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของกิจกรรมการดำเนินงานและขาดเจ้าภาพหลักในการดำเนินการ
3. กรณีเรื่องน้ำมันดิบรั่วไหลที่หาดแม่รำพึง จังหวัดระยอง ไม่มีเจ้าภาพในการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการชัดเจน จึงไม่สามารถนำหลักการ PPP (Polluter pay principle) มาดำเนินการได้ เนื่องจากไม่สามารถมีหลักฐานชี้ชัดว่าใครเป็นผู้ก่อเหตุ

4. การสื่อสารในพื้นที่ล่าช้า ทำให้เกิดการอพยพในชุมชนก่อนได้รับการสั่งการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำงานครั้งต่อไป

1. ให้บรรจุเรื่องตะกั่วในแผนยุทธศาสตร์
2. ส่วนกลางควรเข้ามาดำเนินการอย่างจริงจัง เหมือนการแก้ปัญหา ห้วยคลิตี้ จ.กาญจนบุรี
3. ควรปรับระบบการสั่งการ ปัญหาการเหตุการณ์ฉุกเฉิน
4. ขาดนักวิชาการ และการสนับสนุนข้อมูลเชิงวิชาการ
5. ด้านทีมสื่อสาร
  - ควรลดขั้นตอนการสั่งการเหตุฉุกเฉิน
  - สร้างความเข้มแข็งให้แกนนำชุมชน
6. นำเอาข้อมูล PRTR มาบริหารจัดการต่อไป
7. สื่อให้ผู้กำหนดนโยบายระดับประเทศ ในแง่มุมมองตรวจสอบความปลอดภัย ในการทำงานของผู้ประกอบการ
8. ควรมีการดำเนินการต่อเนื่อง (จัดทำแผน 5 ปี)